

Igor
Zabel

Ulrichovi izhodi

Vse priteče kot zelo potrpežljiv trak. Sneg poka in se lomi, veter je zelo neprijeten. Prodira skozi odprtнице v verižnem oklepu in mi vrta v obraz neznatne kroglice ledu. Cele valove. Star lonec mi visi privezan na hrbtu, z dolgo perjanico do tal. Ob ich tjortiren wolde dâ. Samo zvok vidim, in to me še pusti skoraj neprizadetega, kalno-vodenega. Tudi še potem, ko je na prašnem, grodastem zidu ime. Samo ime, z žebljem

na prazno izpraskano v rumenkasto skorjo. Vsi moji odgovori so brezbarvni, hladni, in temu se čudim. Ker nekje spodaj vse skupaj ropota (rožljanje mečev in kriki v bitki in škrlatni plašči in gladka kri). Tako mi pripeljejo konja in vzpnem se nanj, čeprav vem, da bom nekoč (še ne prav na koncu poti, se mi zdi) padel na tla, v pepel in mrzle ogorke. Nekje na sredi planjave, zelo pisane in zelo ravne, s kakšnimi razpadajočimi hišami v ozadju. Zelo podobne velikemu smetišču. Kjer bodo rdeče strehe siva črta. Ich sprach ûz hôhen minote já. Ko se hiše premikajo nasproti, vidim, da so vse zaznamovane s potezami žebljev. Tako kakor pravijo kronike. Nekje pod mokrimi vejami Ulrich Liechtensteinski sede na konja in se odpravi na še eno pot po snegu, proti stebru dima, lahnemu, svilenemu, ki se komaj vidi v daljavi. Zavijem na levo. Konj previdno stopa, jeklene podkve se borijo z ledom, ni zmagovalcev. Drgeta in lovi ravnotežje. Tla neprestano plešejo. Tako ravna in gladka so, da se vsa, kakor plošča, neprestano premikajo sem in tja, gor in dol. Za tistega, ki leži, je vse ravno, trdno in mirno. Na koncu vsakega koraka, po tem ko težko, kot v konjsko odejo zaviti, butne ob tla, se zasliši visok, kot meč oster glas iiii. Ozka, topla tekoča sled se vleče po cesti. Ustavim se, ker mi kolena drhtijo in se na videz upogibajo zaradi gladkih tal. Obrnem se in zajamem zrak, sklonim se naprej v sedlu, tokrat jo zagledam. Gotovo me že ves čas spremlja. Ni še zmrznila. Veter me od zgoraj navzdol ves čas poliva s hladnimi valovi, pred katerimi se ne morem prav braniti. Hladneje je, kot sem zjutraj pričakoval. Ledene kaplje se sploh nočejo spremeniti v vodo, ne zdrknejo izza roba oklepa po hrbtu. Vztrajno razširjajo konico hladu po koži. Da je vedno manj konica in vedno

bolj krog, vedno manj ostra in vedno bolj boleča. Tu in tam (ob močnejšem udarcu vetra) zaprem oči in takrat zapleše polno drobnih ognjenih figuric. Rdeča barva stekla, svetniki v oknu. Ulrich Liechtensteinski ustavi konja na majhnem prelazu med dvema dolinicama. Z obema rokama se prime za sprednji del sedla in se z vso težo nasloni naprej. Veter je tu — na prelazu — še malo močnejši. Popravi si plašč pri vratu. Spet zavijem z ledene poti. Drobna sled se približa stenam hiš, a je vedno manjša. Dolge poteze z žeblijem po ometu se spremenijo v goščavo nerazumljivih vijug. Še vedno pomenijo isto. Vrata so še daleč, se mi zdi. Zelo daleč, postavljena v avreoli podobno stvar — samo vrata. Stojijo na vrhu griča. Hrastova, okovana z velikimi žebli. Veter se začne zdaj vrtinčiti, tako da se konjev vrat zvija kot kača. Strašno orožje — težki meč, skovan v Saragosi, pri najboljših kovačih našega sveta, izdelan kakor v sanjah v dveh letih, vsak dan na novo prekaljen — mi kakor mrtvo breme visi ob pasu. Ni videti nikakršnega svetlikanja. Kronike pojejo o njem. Grozeči križ: če bi ga postavili kdaj v mraku na vrh stopnic. Z ročajem, ki ga komaj lahko objamem z dlanjo, z debelim, skoraj nezlomljivim rezilom. Tu in tam ga sunki zanihajo. Tokrat okorno trešči ob usnje, ki zacvili in zaškripa. Stari, komaj še čitljivi pergament, pismo iz gradu, še vedno leži zvit v predalu. Nanj padajo novi in novi listi, vedno nova pisma, z isto pisavo. Veter toliko popusti, da se lahko požinem naprej, tako da pridem v zakrivljen blodnjak, poln žeblijev in hiš, pergamentno rjav in nečitljiv, zamegljen s snežnimi kepami, s povsod enako zmrznjenim snegom. Vendar pa viteški poklic ni brez zaščitnikov, ki brezmočnemu borcu pomagajo iz zadrege, ko se ta že kot vrv ovije okrog njegovega vratu, in mu pokažejo pravo pot. Ulrich Liechtensteinski zelo dobro pozna pot, tudi konj kar sam zavija po ovinkih, kakor pač vodi steza, ki jo je že tolikokrat prehodil. Ob poti se dvigne sneženi oblak, trdnih oblik, oblak, dimasto se zvija, kamor ga žene. Ulrichove oči so uprte v dim, ki se vidi izza gozda. Drobna sled se tu in tam zablešči izpod zamrznjenih snežnih nametov. Zdaj je veliko hladnejša, razmazana med drobce ledu, dobila je barvo rje. Večkrat se ozrem po njej in jo vidim globoko pod sabo. Zelo neenakomerna je, ponekod zelo ozka, včasih skoraj prekinjena, ker kaplje ponikajo v luknjice in pod sneg, drugod je širša, ker se zbirajo v lužice v večjih votlinah. Tla neprestano hrkajo, korak za korakom se vdira skozi skorjico, stekleno prevleko snega. Star, zarjavel lonec se kotali po cesti, temno udari ob vzpetinico na koncu, obleži v snegu. Ulrich Liechtensteinski, še vedno sklonjen v sedlu, nagnjen daleč naprej, skoraj visi konju na vratu. Z licem se drgne ob grivo. Vedno teže požira pot, vedno večje zalogaje zajema in ti mu potem rezljajo na vse strani, hočejo nekje pod rebri ven. Nekaj je udarilo ob glasbilo, ki je zajokalo kot star sod. Na cesti ni zastav. Skrit sem — pogledam izza nizkega griča, polnega črepinj in starih posod, lavorjev, lesenih tulcev in takih stvari. Travnata tla se pod malo težjim korakom začno vdirati: kos zarjavele pločevine, nekoč katranski sod, zdaj prerasel s trdnim plevelom, z močnimi stebelci, z bleščečimi lističi. Razpostavljeni smo po dolinicah in majhnih kotlinah. Čakamo in se pri tem ves

čas pripravljamo z mnogimi drobnimi opravki na ognjene korake. Do katerih nikoli ne pride. Vse je začetni obred. Potem pride tema in rosa, slavnostni začetek se raztopi in lahko gremo domov. Preveč svežega zraka in duha po zemlji je, zato vse (tudi cesta) postane stiskalnica. Umazano, vroče in utrujeno. Zdaj spet vidim, da bedi sreča vsaj v teh prvih korakih nad menoj, kajti roka, stara roka v črnem, je odklenila vrata, je odklenila predal, in videl sem, kako so butnile ven vse stvari, vse orumenele družinske fotografije. Rjave gospe v dolgih, svetlo rjavih oblekah, rjavi gospodje z rjavimi brki in v frakih in rjavi mornariški častniki, vsi so se razpostavili kot palčki stražarji po lesenem stopnišču. Zelo čudno se mi je zdelo, ko so začeli deli njihovih oblačil frfotati v zraku šele kasneje, ko sem se že dolgo vsega samo spominjal. In še kasneje so vsi držali zvitke v rokah. Zvitke z zabrisanimi črkami, na prvi pogled le polja vijug. Seveda se zaradi tega njihovi obrazi niso niti najmanj spremenili. Vse ostaja trdno kot družinsko drevo, ker je zgodovina zmeraj strumna, starinska in otrpla. Papirji so bili torej le zame. Takrat pa je bila, mislim, samo tišina, ki si je v somraku brusila kremplje iz rjavih žebeljev. Otresem si pepel z nog, snamem težke rokavice. Ulrich je prijezdil do svojega cilja. Konja ustavi na malem vrtu, ki je zasajen s smrekami. Od razgretoga konja se dviguje megla. Sname čelado in pusti, da mu obvisi na jermenu s hrbta. Košata perjanica seže skoraj do tal. Izza sedla sname svoje čudno strunasto glasbilo. Dogodki v zakletem građu so dosti bolj mirni, kot sem pričakoval. Stopnice so lesene; tak les imam rad. Zdi se mi celo, da bi najraje lezel gor po kolenih ali se zvijal po trebuhu. Nihče me ni pričakoval, vendar mi ni treba uporabiti težkega meča iz Saragose. Niti pomislim ne na to, čeprav se zdaj spominjam, da sem se oklepel ročaja in s prsti previdno drsel po vzboklinah in izboklinah majhnih reliefnih figur, ki so pokrivale hladni križ, se trgale na štiri strani neba od zlate polkrogle, čisto drugačne, povsem gladke, ki se boči v sredini. Vrata se sama odpirajo in zajame me nekaj, kakor da bi raje sam sklonil glavo pod rezilo. A zdaj mirno sedim z mečem prek kolen. Lahko občutim njegovo težo in kadar slučajno pogledam navzdol, vidim površino rezila. Zlatega ročaja, na katerega naslanjam roko, ne opazim. Na drugi strani vrat me sprejmejo z zanimanjem: trubadurja, viteza hrščečega snega. Obnašam se kot pravi vitez, stojim pod oknom z glasbilom v rokah. A ne zbudijo se, veliki zvoki. Njihov čas še ni prišel. Vse pride, kar ima svoj čas. Ulrich Liechtensteinski stoji, naslonjen na betonsko ograjo, čelada mu je z jermenom privezana na hrbet, konj z drugim jermenom za bližnje drevo. Ulrich poje, iz njegovih ust se med tem dviguje dim. Zdaj se mi nekaj trese pod nogami. Počasi spoznavam, da svarila starih popotnikov niso pravilna. Ni videti, da me čaka kak spopad, v tem zraku ga tudi ne bi zdržal. Ves ta les mi je uklonil vrat kakor jarem. Ni glasbe, ki so jo opisovali, čeprav je niso znali opisati. Govorile so kronike: močna, globoka, neopazna, nezadržna. Ne slišiš lastnega kričanja. Vendar vidiš, da imaš odprta usta. Vse, kar je zdaj, je zavijanje vetra okrog lin in škripanje strešnikov. Odmeva, je preveč prazno, prozorno motnikasto. Nekakšna smešna snežena pokrajina s soncem, ki je posmehljivo podobno

luni, ker je zavito v oblak megle. Krohotanje sonca in piskanje vetra — vse, kar je ostalo, edina glasba. To lahko pomeni le, da sem zgrešil svoj cilj in da bom lahko zdaj odšel po škripajočem snegu proti domu. Ulrich ne dobi nobenega odgovora. Sede na konja in odide. Ob ich tjortiren wolde dâ. Odhaja, da bi se srečal z nekom, ki ga pozna samo iz povesti. Sivi velikan ga pričakuje na oni strani zasneženega, s pepelom posutega polja. Ulrich ne ve, če bo spopad sploh potreben. Rožnata barva vendarle odpada. Lušči se. A dovolj močne svetlobe je bilo in lahko sem nadaljeval. Ostal. Sprehajal sem se po nenaseljenih sobah. Vztrajal. Na ves glas sem govoril. Opletal s širokim plaščem. Poigral po strunah. Sedel sem med odejami v leseni sobi in govoril, čeprav sem videl, da čas še ni prišel. Ulrich je prispel do konca ceste. Obrne glavo, da je podobno obotavljanju. Pregleda pot, ki jo je že prejezdil. Pred njim je zdaj majhna vzpetina, polna nevarnosti. Konj zdrzne skoraj ob vsakem koraku. Vendar pride na vrh. Pred Ulrichom se širi planjava, polna sajastega snega, obrobljena z zarjavelimi počeckanimi hišami. Konj z zanesljivim korakom stopi po planjavi. Ulrich se zavije v plašč, ki je težak in topel, da bi se zaščitil pred vetrom in drobci ledu, ki se odbijajo od jeklenih ploščic na oklepu. Želi, da bi mu bilo topleje. Konj se spotakne ob enem od železnih drogov in vitez obleži med tračnicami. Med padcem se mu je jermen odpel in čelada je tlesknila ob tla. Košata perjanica, umetelno sestavljena v lik kraljice Venere, se razprostire po snegu. Mimo prifrfoata drobna zastavica, bolj podobna koščku rumene svile. Ulrich jo vidi, kako pleše nad njim v zraku. Spominja se, da jih je videl nekaj, ki so obstale, zatakne v lesen plot in so se potem odganjale kakor v pozdrav. Črke na zastavici jasno pravijo buge waz primi gralva Venus. Ulrich leži med tračnicami. Šlem z razprostrto perjanico leži kak korak od njegove glave. Ulrichov vrat počiva na mrzlem jeklu, ob katerega se koža skoraj pikčasto lepi. Ulrichov obraz je zakopan v skorjo sajastega snega. Konj pomirjeno koračlja po planjavici, s kopitom odkopava sneg in išče travo. Niti z glavo ne stresa več, težke gube blaga, s katerim je pokrit, valove. Valove zelo počasi, zelo dostojanstveno. Ulrich odpira orokavičene roke ob tračnico. Meč se mu je zapletel v plašč. Ulrich pričakuje razlet mirno kot golob na strehi. Nisem se še odločil, kaj naj naredim. Zdi se mi, da nimam (čeprav popotni vitez) nikakršnih pravic. (Stopnice so preveč lesene. Mir je premalo zloben. Ubija z žametnimi rokavicami.) Vidim širok nasmeh ob svojem odhodu. Nič se ne bo poznalo. Vrni se. Po dogovoru, po rdečem bobnenju je prišla tišina. Hladno je zapihalo skozi line in prazne sobe. Dim se vzdigne na oni strani planjave. Zdi se, da za Ulricha ni več, ni več nobene rešitve. Najprej močan, v kroglah se valeč, ovalen, se razkadi in razoblači v meglo. Vendar vidim, da ima še nekaj možnosti za rešitev. Morda spopad sploh ne bo potreben. Spopada ne bo. Morda bo vlak krenil po kakem drugem tiru. Morda bo Ulrichu uspelo vstati, tako da bo s *svojim* konjem zdrvel med tračnicami. Od prsta se mu pocedi droben curek krvi, ki potem brizga po snegu, zdaj ponikne pod saje in led in se drugje spet dvigne. Ponekod se zbira v lužice, spušča se po hodnikih v snegu v globino, se širi in razpleta kot

na novo izkopan vodnjak. Druge se spet požene naravnost, zariše skoraj pravilno črto z ostrimi ravnimi robovi. Ena od Ulrichovih rokavic je mokra, težka, slana. (Ostal bo v skoraj meniški obleki, v samotni sobici v stolpu bo sključen pisal svoj Vrouwen dienest.) Odšel bom, nič drugega mi ne preostane. Vendar pa bom svoj silni meč zagozdil med vrata. Se pred vrati spet spremeni v surovo senco križa. Zasajen v tla, brneč, nepremakljiv. V temnih okornih obrisih ne bo videti gladkih postav, ki se prerivajo, borijo in kopičijo po ročajih. Odsevov, ki se sprehajajo po rezilu. Napisov, z vso skrbjo vrezanih v kovino. Smešno majhnih v primeri z ogromnim orožjem. Za vedno ne maram oditi. Kronike govorijo: o Ulrichu, ki se je vedno vračal pod zid. Kadar posije sonce skozi barvasta stekla. Pusti, da se z njim vse to dogaja. Gleda se skozi življenja svetnikov na oknu. Ulrich Liechtensteinski leži med tračnicami, medtem ko se dim bliža. Igra in pričakuje smrt. Sladki zvoki curljajo čez kotichek ustnic po licu v sneg. Spustim se po stopnicah in z obema rokama zaženem v tla svoj meč, da se na kamnu zakrešejo iskre. Pogrnmem si težki plašč prek telesa, tako da sanjsko leže čez oklep. Ki je mnogokje razbit, odrgnjen, vdrt od valjenja prek stopnic. Strahotni meč ostane tam. Tu in tam zaslišim, kako veter žvižga, ko reže ob ostro jeklo. Ne ozrem se. Počasi se začne priklanjati in zvijati. Kakor mu je bilo določeno. Pripogiba se pod močnejšimi sunki vetra, je zmeraj tanjši in vedno bolj nebogljen. Črke se razlezejo po vsej površini. Najprej enkrat, nato pa še večkrat, tako da se čisto zakrivajo. Ni važno, kaj piše. Ne ozrem se, vendar se. Zdaj tam plahuta nekakšen pergament, vedno teže vztraja, a se še drži. Raznobarnih plošč po tleh. Kakor nenadna odločitev. Naenkrat se odtrga. Dvigne. Odnese ga nad ulicami čez kupe premoga. Tam se raztopi. Mrkne v megli. Sonce, ki se je že ves čas obdajalo s to meglo, hladnim migotanjem in motnikanjem, se zdaj dokončno skrije za dim. Le blede se še za njim. Tudi obraz prekrijem z blagom, tako se zaščitim pred neprijetnim zbadanjem ledenih kepic, ki brez konca plešejo okrog vogalov. Plašč zaškrti, ko se za trenutek zatakne v zarjavel žebelj, ki gleda iz stene. Snamem ga. Žebelj ostane, lovi svilene zastavice. Nebo je polno dima, ki se počasi izoblikuje v povsem nepomemben slavolok. Po cesti se vali star lonec. Vrata iz železnih drogov tlesknejo. Sneg zahrza pod konjskimi kopiti.